

8. helluntain jälkeien viikko, perjantai

Päivän epistola

(1. Kor. 11: 8 – 22)

”Veljet, miestä ei ole luotu naisesta vaan nainen miehestä eikä miestä luotu naisen takia vaan nainen miehen takia. Naisen tulee siis pitää päässään arvonsa merkkiä enkeleiden takia. Herran edessä ei kuitenkaan ole naista ilman miestä eikä miestä ilman naista, sillä niin kuin nainen on luotu miehestä, myös mies on syntynyt naisesta. Mutta kaikki on saanut alkunsa Jumalasta. Päätelkää itse, onko naisen sopiva rukoilla Jumalaa avopäin. Opettaahan jo luontokin teille, että pitkä tukka on miehelle häpeäksi, mutta naiselle kunniaksi. Pitkät hiukset on annettu naiselle hunnuksi. Jos joku kuitenkin väittää vastaan, niin sanon hänelle, ettei meillä ole sellaista tapaa eikä yleensääkään Jumalan seurakunnilla. Näitä ohjeita antaessani minun on moitittava teitä siitä, että yhteiset kokoontumisenne ovat teille pikemmin vahingoksi kuin hyödyksi. Olen ensinnäkin kuullut, että teillä seurakunnan kokouksissa ilmenee hajaannusta, ja osittain sen myös uskon. Täytyyhän teillä ollakin keskuudessanne ryhmäkuntia, jotta nähtäisiin, ketkä teistä osoittautuvat luotettaviksi. Teidän kokoontumisenne eivät ole oikeaa Herran aterian viettämistä, koska jokainen syö omia ruokiaan, niin että toinen on nälissään ja toinen juovuksissa. Ettekä voi syödä ja juoda kotonanne? Vai halveksitteko te Jumalan seurakuntaa niin että häpäisette niitä, joilla ei ole ruokaa? Mitä minun pitäisi sanoa teille? Kiittääkö teitä? Tässä asiassa en teitä kiitä.”

Teksti jatkuu suoraan eilisestä tekstistä ja jatkaa aluksi eilistä teemaa miesten ja naisten hiuksista. Hän perustelee nyt miehen ja naisen erilaisuutta luomiskertomuksen kautta. Sen mukaan ihminen luotiin ensiksi ja kun tälle ei löytynyt sopivaa kumppania, niin Jumala ihmisen nukkuessa otti yhden hänen kylkiluistaan, teki siitä naisen ja toi hänet miehen luo, joka sanoi: ”Naiseksi häntä sanottakoon: miehestä hänet on otettu” (1. Moos 2: 18 – 23). Näin Paavali tulee päätelmään: ”eikä miestä luotu naisen takia vaan nainen miehen takia”. Paavalin idea on, että jos mies ja nainen olisi luotu samankaltaisiksi, niin heidän luomisprosessinsa olisi ollut samanlainen molemmille.

”Päässään arvonsa merkkinä” ilmaisee naisen johtavan aseman tietyissä seurakunnan asioissa. Naisena hänen tulee noudattaa naisille kuuluvaa käyttäytymismallia. ”Enkeleiden takia” viittaa muiden seurakuntien edustajiin kokouksissa, nainen ei saa aiheuttaa pahennusta näiden silmissä.

Juutalaiset tulkitsivat ihmisen luomista sillä tavoin, että he pitivät naista alempiarvoisena kuin miestä. Nyt Paavali torjuu tämän ajatuksen: ”Herran edessä ei kuitenkaan ole naista ilman miestä,

eikä miestä ilman naista”. Jos nainen on tehty miehestä, niin mies vastaavasti syntyy naisesta, kumpikaan ei ole toisensa yläpuolella. Mutta Jumala on meidän yläpuolellamme, sillä ”kaikki on saanut alkunsa Jumalasta.”

Sitten Paavali perustelee ajatuksiaan hiuksista sen ajan yleisen käyttäytymissäännösten mukaisesti. Paikallinen kulttuuri siis ohjaa hänen ajatteluaan. Pitkä tukka miehillä oli roomalaisessa yhteiskunnassa poikkeus ja nähtävästi se liitettiin homoseksuaalisuuteen. Naisilla taas pitkät hiukset olivat enemmänkin sääntö. Aikalaiskuvauksissa naiset esitetään pitkät hiukset palmikoituina. Paavalin viimeinen peruste on muiden seurakuntien käytäntö. Miehet näyttävät miehiltä ja naiset naisilta. ”Ettei meillä ole sellaista tapaa eikä yleensääkään Jumalan seurakunnilla” on selkeä tämän aiheen käsittelyn lopetus.

Sitten Paavali siirtyy käsittelemään kysymystä, miten tulee viettää kiitosuhria, eukaristiaa. Hänen tärkein opetuksensa on se, ettei seurakunta voi toimittaa eukaristiaa, ellei siellä ole keskinäistä rakkautta. ”Näitä ohjeita antaessani” viittaa osittain jo annettuihin ohjeisiin. Lauseen loppu viittaa tulevaan tekstiin. ”Olen ensinnäkin kuullut, että teillä seurakunnan kokouksissa ilmenee hajaannusta.” Todennäköisesti Paavalin lähteenä oli Khloen väki (1. Kor. 1: 11). Ryhmiä oli syntynyt erilaisten asioiden ympärille, aikaisemmin oli mainittu joidenkin seurakuntalaisten ryhmittyneen jonkun seurakunnan johtavan henkilön ympärille (1. Kor. 1: 12), nyt ryhmäjako on erilainen. ”Osittain sen uskon” ilmaisee, että Paavalin saamat uutiset olivat yllättäneet hänet. ”Täytyyhän teillä olla keskuudessanne ryhmäkuntia, jotta nähtäisiin, ketkä teistä osoittautuvat luotettaviksi” kertoo jo tulevasta ajasta ja on varoitus seurakunnan jäsenille. Kristuksen tullessa toisen kerran tulee tuomio.

”Herran aterian viettäminen” kertoo eukaristiasta. Ensimmäisellä vuosisadalla eukaristia, ehtoollisen sakramentti, toimitettiin osana ateriaa. Siihen kuului leivän murtaminen ja malja (viiniä) eli siinä siunattiin ehtoollinen. Tuohon aikaan seurakunnat olivat pieniä yhteisöjä ja kokoontuivat kodeissa. Niissä olosuhteissa oli mahdollista toimittaa ehtoollinen samalla tavalla kuin Kristus sen toimitti. Nykyisissä suurissa seurakunnissa se on jo teknisesti mahdotonta. Jo ensimmäisellä vuosisadalla oli väärää toimintaa, kuten Paavalin kirjeestä käy ilmi. Ihmiset toivat omia ruokiaan ja juomiaan, kokoontuivat omiin ryhmiinsä, osa jäi nälkäiseksi. Liiallinen viinin juominen päihdytti osan ihmisistä. Jako näyttää olevan sosiaalinen, rikkaat muodostivat oman ryhmänsä ja eivät huomioineet köyhempiä. Tapa on peräisin kreikkalais-roomalaisesta yhteiskunnasta, jossa aterioilla arvovieraat huomioitiin paremmalla ruoalla kuin muut. Voi olla, että Rooman seurakunnan johtaja oli ottanut mallia tuon ajan muun yhteiskunnan aterioiden vietosta.

Paavalin opetus Herran aterian oikeasta viettämisestä on heti tämän tekstimme jälkeen. Se luetaan suurella viikolla Suuren Torstain ehtoopalveluksen ja liturgian epistolana.

Aterian yhteydessä toimitettu ehtoollisen sakramentti muuttui jumalanpalvelukseksi viimeistään toisella vuosisadalla.

Päivän evankeliumi

(Matt. 17: 10 – 18)

”Siihen aikaan opetuslapset kysyivät häneltä: ”Miksi lainopettajat sanovat, että Elia pitää tulla ensin?” ”Elia kyllä tulee”, hän vastasi, ”ja panee kaiken taas kohdalleen. Ja minä sanon teille, että Elia on jo tullut. Ihmiset vain eivät tunteneet häntä, vaan tekivät hänelle mitä tahtoivat. Samoin he tulevat tekemään Ihmisen Pojalle.” Sillon opetuslapset ymmärsivät, että hän oli puhunut heille Johannes Kastajasta. Kun he palasivat väkijoukon luo, Jeesuksen eteen tuli mies, joka polvistui ja sanoi: ”Herra, armahda poikaani! Hän on kuunvaihetautuinen, ja hänen tilansa on kovin huono. Hän kaatuu usein, milloin tuleen, milloin veteen. Minä toin hänet opetuslastesi luo, mutta he eivät pystyneet parantamaan häntä.” Silloin Jeesus sanoi: ”Voi tätä epäuskoista ja kieroutunutta sukupolvea! Kuinka kauan minun vielä on oltava teidän keskuudessanne? Kuinka kauan minun pitää kestää teitä? Tuokaa poika tänne.” Jeesus käski ankarin sanoin pahan hengen poistua, ja se lähti pojasta. Siitä hetkestä poika oli terve.”

Tämänpäivänen evankeliumi on myös Markuksella (Mark. 9: 11 – 29) ja Luukkaalla (Luuk. 9: 37 – 43). Markuksen kertomus on pisin ja Luukkaan lyhyin.

Ennen tämän päivän evankeliumia oli kertomus Kristuksen kirkastumisesta. Tässä kertomuksessa opetuslapset näkivät myös profeetta Eliaan. Tämä johdatti opetuslapset kysymään Jeesukselta profeetta Eliaasta.

”Eliaan pitää tulla ensin” merkitsee, että Eliaan pitää tulla ennen ”Herran päivää” (Mal. 3: 23 – 24), ennen ylösnousemusta (Dan. 12: 2). Lainopettajien puhe siitä, että profeetta Elia ei ole tullut, liittyy siihen, että näin he osoittavat, että Jeesus ei ole Messias (Kristus). He eivät ymmärtäneet, että on kaksi Messiaan tuloa maailmaan. Jeesuksen maanpäällinen toiminta on ensimmäinen. Tällöin edelläkävijänä on Johannes. Toinen Kristuksen tuleminen merkitsee aikojen loppua ja viimeistä tuomiota. Ennen tätä tuomion päivää profeetta Elia tulee uudelleen.

”Elia on jo tullut. Ihmiset vain eivät tunteneet häntä, vaan tekivät hänelle mitä tahtoivat. ”Kun Jeesus näin puhui jo tulleen profeetta Eliaan kohtalosta, niin opetuslapset ymmärsivät, että Jeesus puhui nyt Johannes Kastajasta. Samalla Jeesus kertoi, että sama kohtalo (väkivaltainen kuolema) oli Ihmisen Pojan eli Jeesuksen kohtalo. Lisäksi on muistettava, että Jeesus jo aikaisemmin ilmoitti, että Johannes Kastaja on ”Elia, jonka oli määrä tulla” (Matt. 11: 12 – 14). Opetuslapset ymmärsivät, että Jeesus kutsuu Johannes Kastajaa edelläkävijäksi, sillä hän valmisti tietä Kristuksen ensimmäiselle maailmaan tulemiselle. Johannes on samalla tavoin edelläkävijä kuin profeetta Elia, joka valmistaa tietä Kristuksen toiselle tulemiselle maailmaan.

Laskeuduttuaan vuorelta Jeesusta odotti väkijoukko. Matteus kuvaa miehen nöyryyttä kun hän polvistuu Jeesuksen edessä ja käyttää sanaa Herra. Samalla mieheltä näyttää puuttuvan vahva usko. Kuunvaihetautinen on vanha termi, jolla kuvataan epilepsiaa. Tauti voi olla vaarallinen, sillä sairaskohtauksen aikana sairas ei hallitse ruumistaan ja voi kaatua ”milloin tuleen, milloin veteen”.

”He eivät pystyneet parantamaan häntä” paljastaa, että opetuslasten parantamistoiminta ei ollut niin tehokasta kuin Jeesuksen. ”Voi tätä epäuskoista ja kieroutunutta sukupolvea” on lainaus Mooseksen kirjoista (5. Moos. 32: 5, 20). Jeesus myöhemmin pehmentää lausumaansa toteamalla opetuslapsilleen, että heidän kyvyttömyytensä parantaa sairasta johtui vähästä uskosta (Matt. 17: 20).

”Voi tätä epäuskoista ja kieroutunutta sukupolvea! Kuinka kauan minun vielä on oltava teidän keskuudessanne?” Tämä on ilmaus, joka löytyy jo Mooseksen kirjoista (5. Moos. 32: 5, 20). Keille se on osoitettu? Yksi voi olla kertomuksessa mainitun sairaan isä. Vaikka hänellä oli uskoa Jeesukseen, niin hän ei uskonut opetuslasten kykyyn. Toinen selitysmalli ovat opetuslapset. Evankeliumi ainakin osittain todistaa tämän oikeaksi, sillä tämän päiväisen tekstimme jälkeen opetuslapset kysyvät Jeesukselta: ”Miksi me emme kyenneet ajamaan sitä henkeä pojasta?” Jeesus vastasi: ”Koska teillä on niin vähän uskoa.” (Matt. 17: 19 – 20). Kolmas selitysmalli lienee oikein: epäuskoinen ja kieroutunut sukupolvi ovat kaikki ne ihmiset, jotka eivät ole Jumalan yhteydessä. Tällöin sanonta sisältää niin isän, kuin opetuslapset ja ilman uskoa olevat läsnäolijat. ”Kuinka kauan” sisältää jo Jeesuksen ajatuksen siitä, että Hän kaipaa tehtävänsä loppua ja paluuta Isän yhteyteen.

Johannes Kryssostomos kiinnittää huomion siihen, että kyse on yhdeksästä opetuslapsista, joilla on vähän uskoa. Jeesuksen kanssa vuorella olivat Pietari, Jaakob ja Johannes. Näistä kolmesta tulikin

alkukirkossa uskon ”pylväitä” (vrt. Gal. 2: 9).

”Jeesus käski ankarin sanoin pahan hengen poistua” tuo esille kaksi asiaa. Ensinnäkin Jeesus parantaa sanallaan, mitään toimintaa tässä ei esitetä. Toiseksi Hän toimii sen mukaisesti, kuin sen aikaisessa juutalaisessa uskonnollisessa ajattelussa ymmärrettiin. Hän käski pahan hengen poistua. Sairauksien syyksi ajateltiin paha henki. Kristittyjen on ymmärrettävä se ajattelumaailma, mikä Raamatun tekstien laatimisen aikana oli. Nykyajan tiede on tarkempaa ja me tiedämme, että epilepsia johtuu jostain aivojen toiminnan häiriöstä, joista suurin osa on tunnistettu. Tämän takia ei pidä sanoa, että epilepsia johtuu pahojen henkien toiminnasta. Samanaikaisesti emme kuitenkaan saa sanoa, ettei pahaa henkeä olisi olemassa ja etteikö se voisi vaikuttaa ihmisten elämässä.

Tärkeintä on lopputulos: ”Siitä hetkestä poika oli terve.”

Parantamiskertomuksen pääpaino ei niinkään ole Jeesuksessa, vaan opetuslapsena olemisena ja uskossa. Kysymys ei ole siinä, mitä Jeesus voi tehdä, vaan mitä opetuslasten tulisi tehdä. Uskon avulla he tulevat tekemään ihmeitä.